

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Lafallhöjden, Arvika kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610237 Lafallhöjden
Mittpunktskoordinat:	1320554 - 6650115
Totalareal:	5 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekade enligt Habitatdirektivet.
Fastigheter:	Arvika kommun: Treskog 13:1 och 13:41
Ägandeförhållanden:	Bergvik Skog AB & Gunnarskogs Hembygdsförening

Beskrivning av området

Lafallhöjden är en typisk gammal finngård högt belägen på en södersluttning. Odlingslandskapet på Lafallhöjden karakteriseras av ett stort antal mycket små åkrarna som ligger insprängda i ängen där det gick att odla upp marken. Åtminstone 28 små åkrar syns tydligt inom fastigheten. En del av dessa ligger utanför dagens hävdade område. I ängsmarken, främst i kanterna av de gamla åkrarna ligger ett stort antal odlingsrösen sammanlagt mera än 100! Vid några åkrar har stenar lagts upp som en sorts stödmur som har hållit uppe åkern som en terrass i en brant sluttning. Här och var finns även kortare sträckor med stenmur. Byggnaderna omfattar bostadshus, ladugård från 50-talet, två äldre gamla timrade bodar, jordkällare och en hopfallen lada. Bortsett från sistnämnda lada är alla byggnaderna iordninggjorda och skötta av Gunnarskogs hembygdsförening.

Floran i ängsmarken på Lafallhöjden är mycket artrik. Här förekommer ett stort antal indikatorarter som visar på långvarig slätterhävd. Exempel på hävdindikatorer är fältgentiana, slättergubbe, slätterfibbla, brudsporre, darrgräs, kattfot, tvåblad, ormrot, pillerstarr och låsbräken. På några av de gamla åkerytorna finns viss påverkan kvar från vallodling i form av insådda arter som stormåra, ängskavle och brunklöver. Någon enstaka gammal åker (i norr) är även gödselpåverkad. I övrigt har vegetationen på de gamla åkrarna naturaliserats och är idag ängsvegetation.

På en del ställen förekommer träd i ängsmarken, främst björk och hassel men även arter som rönn, olvon, sälk och lind. Sydväst om bostadshuset finns ett fuktigt område med ett glest björkbestånd, här växer korallrot och vitmossa, det blir inte mycket hö, men området slås.

Redan på ekonomiska kartan från 1970 har en del åkrar tagits ur bruk, främst de mindre åkrarna. Efter detta låg Lafallhöjden för fädot under 15-20 år innan Gunnarskogs hembygdsförening återupptog hävden 1990. Ängen framträder idag som en av de absolut mest välskötta och artrika lokalerna i Värmland. Lafallhöjden finns med i Värmlands del av den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet och är numera även riksintresseobjekt för naturvården.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
6510	Slätterängar i låglandet	2,9	

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Lafallhöjden är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för naturtypen *slätterängar i låglandet* på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtypen i detta Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål*
Slätterängar i låglandet (6510)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 2,9 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hela arealen ska ha välhävdad gräsmark varje år vid vegetationsperiodens slut. Med väl hävdad menas att vegetationshöjden vid vegetationsperiodens slut i genomsnitt är högst x cm på torra-friska marker och y cm på fuktiga marker, samt att lövförna inte täcker mer än w %. - Frekvensen av negativa indikatorer som x bör vara högst x %. - Krontäckning av träd och buskar ska vara? Vedartad igenväxningsvegetation förekommer ej. - Hamlade träd? - Antalet grova och ihåliga träd? <p><i>Typiska arter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Basinventeringen avgör val av art. - För att gynna de typiska arterna bör slätter ske under perioden 15 juli – 15 augusti.

*/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att naturtypen *slätterängar i låglandet* ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

- Hävd i form av slätter, höbärgning och röjning av igenväxningsvegetation. Skötsel skall vara utformad enligt traktens tradition och objektets speciella natur- och kulturvärden. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln så att exempelvis ett objekt med lång kontinuitet av slätter även fortsättningsvis hävdas genom slätter.
- Ingen påtaglig minskning av de för naturtypen karaktäristiska och typiska arterna får ske. Hävden bör ske så att arternas ekologiska krav uppnås och bibehålls, därmed kan arterna finnas kvar eller öka i antal.
- I naturtypen får inte förekomma gödsling (förutom gödsel från djur på eventuellt efterbete), kalkning, dikning eller insådd av främmande arter.
- Stödutfodring för betesdjur bör ej ske då utfodring bidrar till ökad kvävetillförsel och därmed risk för negativ förändring av ängsvegetationen.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Nedan följer potentiella hot mot Lafallhöjdens slätterängar.

- Utebliven eller felaktig skötsel, vilket leder till igenväxning och förändrad artsammansättning.
- Exploatering och förändrad markanvändning i området, t ex skogsplantering, uppodling, eller dikning.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin, vilket är negativt för dynglevande insekter.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar

Bevarandeåtgärder – med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att *slätterängar i låglandet* uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i Lafallhöjdens Natura 2000-område.

Gällande regelverk 2006

- Enligt 12 kap 8 § miljöbalken är brukaren skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden vid all markanvändning i jordbruket.
- Enligt förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur produktion först efter anmälan till Länsstyrelsen, som då har möjlighet att förbjuda en ändrad markanvändning.
- Miljöstödsersättningar för bete för de arealer som uppfyller krav på ersättningar från LBU-programmet (EU:s miljöstöd för biologisk mångfald i betesmarker och slätterängar).
- Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område (28 § 7 kap. miljöbalken). *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*

Natura 2000-området i Lafallhöjden har inget formellt skydd. Skötseln bedrivs av Gunnarskogs hembygdsförening och bedöms vara mycket god. Större delen av den ingående naturtypen, *slätterängar i låglandet*, omfattas idag av miljöstöd och område sköts enligt upprättad åtgärdsplan. Åtgärdsplanens syfte är att bevara och förstärka den hävdgynnade vegetationen, samt de i området övrigt höga kulturhistoriska värdena. När innevarande stödperiod upphör rekommenderas att skötselavtalet förnyas antingen genom ny miljöstödsperiod eller genom annat avtal.

Eventuella bevarandeåtgärder i framtiden

Om det inte går att finna en brukare till Lafallhöjdens ängs- och betsmarker är markerna försäkrade om att en skötsel kommer att fortgå. Detta har staten (Länsstyrelsen praktisk utförare i länet) åtagit sig i och med att området är föreslaget till Natura 2000. Skötseln kan ske med flera metoder:

- Hitta en brukare som tecknar någon form av avtal med markägaren (direkt eller indirekt genom Länsstyrelsen).
- Bilda ett områdeskydd, t ex naturreservat som ger möjligheter till skötselmedel och reservatsförvaltningens resurser.

Bevarandestatus idag

6510 Slätterängar i låglandet

Nationellt

De äldre typerna av fodermarker, ängar och betesmarker, som tidigare varit dominerande både arealmässigt och ekonomiskt har fått minskad ekonomisk betydelse. Särskilt slätterängarna har nästintill helt och hållet utgått ur jordbruksproduktionen. Av den ängsareal som fanns för hundra år sedan återstår endast en ytterst liten rest. Inom det nuvarande miljö- och landsbygdsprogrammet hävdas cirka 6000 hektar ängsmark.

Lafallhöjden

Lafallhöjdens marker har hävdats under en mycket lång period, mellan 1970 och 1990 var dock hävden bristfällig. Sedan 1990 har Gunnarskogs Hembygdsförening hävdat Lafallhöjdens ängar. Föreningens skötsel har bidragit till att ängarna idag är en av de mest välskötta och artrika lokalerna i Värmland. Här förekommer de för naturtypen, *slätterängar i låglandet*, typiska arterna som ormrot, slättegubbe, fältgentiana, hirsstarr och darrgräs. Ängarna har en öppen karaktär där trädsiktet understiger 25 % krontäckning. Bevarandestatusen för slätterängarna bedöms i dagsläget vara gynnsam. På sikt kan arealen av slätterängar öka i Natura-området då delar av Lafallhöjdens jordbruksmark är under restaurering.

Uppföljning av bevarandemålen

För att kunna bedöma slåtterängarnas bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Nu pågår ett nationellt projekt där metoder och arbetssätt anpassade för övervakning av Natura 2000 arbetas fram. Tillsvidare ges här exempel och förslag på tänkbara uppföljningsmetoder och/eller parametrar.

- Fjärranalys för kontroll av bibehållen areal.
- Fältkontroll av hävd och igenväxningsgrad (kan göras i samband med miljöstödskontroller)
- Återkommande inventeringar av övriga rödlistade kärlväxter.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtyps avgränsning (klart efter basinventeringen)

Referenser

Länsstyrelsen Värmlands län. Naturvårdsenheten. *Ängar och hagar i Värmlands län*. Rapport nr 1994:20.

Löfroth, M m.fl. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket natura 2000*. Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket. *Natura 2000 - Art och naturtypsvisa vägledning*.

(<http://www.naturvardsverket.se>) 04-11-24

Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000. Version 4: 2004-05-07.

Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen i Värmlands län, Lantbruksenheten. 1999. *Skötselplan, Natur- och kulturmiljövården – Lafallhöjden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län, lantbruksenheten. 2001. *Åtgärdsplan för bevarande av betesmarker och slåtterängar vid Lafallhöjden*.

Länsstyrelsen i Värmlands län. *Ängs- och betesinventeringen 2004*. (opublicerad)